

De viering van deze Avondmis op Witte Donderdag is rijk aan inhoud en symboliek. Ze wordt vooral gekenmerkt door wat ik zou willen noemen het mysterie van de overlevering. Overlevering dan wel verstaan in de verschillende betekenissen van dit woord.

De plechtige viering waarmee wij het heilige Triduum van de gestorven, begraven en verrezen Heer openen plaatst ons in een oeroude traditie. Ze gaat terug op de uittocht van het volk Israël uit Egypte, zoals we hoorden in de eerste lezing. Onze viering verwijst naar het Joodse paasfeest dat de gedenkdag was en is van het goddelijk ingrijpen in de geschiedenis van dit volk. God de Heer had tot Mozes en Aäron gezegd: *“Deze dag moet gij tot een gedenkdag maken, ge moet hem vieren als een feest ter ere van de Heer. Van geslacht tot geslacht moet ge deze gedenkdag als een eeuwige instelling vieren.”* Als de Kerk dit nu leest, op de vooravond van het christelijke paasfeest, dan beschouwt zij met eerbied haar oorsprong en eert haar verbondenheid met de instelling van dit feest eertijds in Egypte.

We zijn hier samen op het uur waarop eveneens volgens een oude overlevering Jezus zelf met zijn leerlingen het Joodse paasmaal vierde, op de vooravond van zijn lijden en sterven. Hij gaf echter aan deze gedenkdag een totaal nieuwe inhoud. De apostel Paulus was er niet bij, maar hij – zo hoorden we in de tweede lezing- heeft door overlevering, dus via via, van de Heer zelf ontvangen wat hij op zijn beurt weer aan zijn gemeenten heeft doorgegeven. En vandaag dus ook aan ons. Paulus verwoordde het zo: *de Heer Jezus nam in de nacht waarin Hij werd overgeleverd brood en na gedankt te hebben brak Hij het en zei: ‘Dit is mijn lichaam voor u. Doet dit tot mijn gedachtenis.’ Zo ook nam Hij na de maaltijd de beker met de woorden: ‘Deze beker is het nieuwe verbond in mijn bloed. Doet dit elke keer dat gij hem drinkt tot mijn gedachtenis.’*

We vieren deze avond dus dat onze Heer Jezus voor ons is overgeleverd. Jezus had zijn leerlingen al voorspeld dat Hij zou worden overgeleverd in de handen der mensen. Nu is het uur van die overlevering aangebroken. We hoorden het in het evangelie: *“Onder de maaltijd, toen de duivel reeds aan Judas Iskariot het plan had ingegeven om Hem over te leveren.”* Over deze avond valt de gitzwarte duisternis van het verraad. Jezus wordt door een van zijn leerlingen overgeleverd in de handen van de zondaars. En uitgerekend een vredeskus wordt hiervan het teken. Deze nacht van verraad werpt een schaduw over de vreugde van het samenzijn, zoals het ook op die avond aanleiding was tot smart en ontroering. Nog altijd wordt de Heer overgeleverd door wie met Hem de hand in de schotel steekt.

Toch is deze avond tegelijk ook het uur van de verheerlijking van Jezus. Het is de nacht van zijn overgang naar de Vader. Te midden van alle duisternis is Hij het Licht. Jezus wordt niet willoos overgeleverd door kwade machten. Had Hij niet gezegd: *“Niemand neemt het leven van Mij af....Ik geef het uit eigen vrije wil”* (Joh. 10, 18). Overgeleverd in de handen van de zondaars maakt Jezus van zijn dood een offer door haar vrijwillig op zich te nemen. Jezus levert zichzelf over. Hij is het niet het slachtoffer, maar de soeverein. Hij is gehoorzaam aan

de wil van zijn Vader. Daarom opende ons evangelie met die plechtige zin: *“Jezus, die wist dat zijn uur gekomen was om uit deze wereld over te gaan naar de Vader gaf de zijnen een bewijs van zijn liefde tot het uiterste toe.”* Die soevereiniteit blijkt eens te meer als Hij stervend aan het kruis de Geest zal overleveren. Zo vervult Jezus zijn zending en openbaart Hij de liefde van de Vader. Jezus levert zichzelf over tot vergeving van onze zonden.

Het nieuwe van het laatste Avondmaal is dat Jezus zelf het paaslam wordt waarmee de Heer met zijn volk een nieuw verbond sluit. Maar het vervolg van het Johannesevangelie geeft hier niet het instellingsverhaal van de Eucharistie. Wat de andere evangelisten wel doen. Johannes verhaalt op deze avond de voetwassing van de leerlingen door Jezus. De ritus van de voetwassing is de uitdrukking van het diepe geheim dat de Eucharistie in de tekens van brood en wijn belichaamt. De voetwassing was in de oudheid het werk van de huisslaaf. Dat Jezus dit doet wekt dan ook bevreemding en weerstand bij de leerlingen. Maar zo maakt Jezus duidelijk dat Hij, de Zoon van God, gekomen is om *“de gestalte van een slaaf op zich te nemen.”* Door het vuil van hun voeten te wassen toont Jezus zijn leerlingen dat Hij gekomen is om als Lam van God de zonden van de wereld weg te nemen. In dit gebaar wil Jezus zichtbaar maken dat Hij gekomen is om te dienen en zijn leven te geven als losprijs voor velen.

De uitleg die Jezus zelf van de voetwassing geeft heeft het karakter van een overlevering. Hij zegt: *“Ik heb u een voorbeeld gegeven opdat ook gij zoudt doen zoals Ik u gedaan heb.”* In zijn ontlediging geeft Jezus ons het bewijs van zijn liefde-tot-het-uiteerste-toe. Die liefde stelt Hij ons tot voorbeeld opdat wij Hem zouden navolgen. Deze opdracht lijkt op die aan het einde van de maaltijd: doet dit tot mijn gedachtenis. Jezus die zichzelf overlevert spoort ons aan hetzelfde te doen. In de voetwassing levert Jezus ons het gebod van de liefde over. Door onze naaste lief te hebben tot het uiterste toe eren wij niet alleen Jezus' nagedachtenis, maar komt Hij ook daadwerkelijk op een nieuwe wijze onder ons tegenwoordig. Gods liefde krijgt in en door ons vlees en bloed. Daarom zingen wij tijdens de voetwassing die oude hymne: *Ubi caritas et amor, Deus ibi est: Waar liefde is en vriendschap, daar is God.*

Wat wij in de voetwassing uitbeelden krijgt zijn sacramentele vorm in de eucharistie die wij gaan vieren volgens de opdracht van de Heer aan zijn leerlingen: *‘Blijft dit doen om Mij te gedenken.’* Onze deelname aan deze viering is niet vrijblijvend. Ze kan niet zonder gevolgen blijven. Nu wij delen in de overlevering van Jezus doordat wij delen in zijn dienende liefde en deelhebben aan zijn Lichaam en Bloed, rust op ons de heilige plicht om een levende schakel te zijn in die eeuwenlange overlevering.

Petrus protesteerde toen Jezus hem de voeten wilde wassen. Jezus antwoordde hem toen: *“Als je je niet door Mij laat wassen kun je mijn deelgenoot niet zijn.”* Om Jezus' deelgenoot te kunnen zijn moeten ook wij Gods liefde toelaten, ons laten onderdompelen in het mysterie van Jezus' overlevering, in zijn liefde tot het uiterste. De eigen genade van Witte Donderdag is dat ons geleerd wordt onszelf uit liefde over te leveren aan elkaar. Amen.